

KJØP OG SALG AV SEKSUELLE TJENESTER BLANT UNGE I OSLO

En sammenstilling av den kunnskapen som finnes om arenaer der ungdom selger og kjøper seksuelle tjenester

Av Ulla Edith Bjørndahl

Innhold

1. Innledning	3
2. Hvor selger ungdom seksuelle tjenester?	5
2.1 Innledning	5
2.2. Begrepet "salg av seksuelle tjenester"	5
2.3 Norske statsborgere/hjemmehørende i Norge	5
2.4 Utenlandske statsborgere	11
3. Hvor kjøper ungdom seksuelle tjenester?	15
4. Oppsummering og forslag til tiltak	18
4.1 Oppsummering	18
4.2 Forslag til tiltak	19
4.2.1 Forslag til tiltak fra fagmiljøene	19
4.2.2 Forslag til tiltak fra Pro Sentret	21
Kilder	23

1. Innledning

Oslo kommunes handlingsplan mot prostitusjon for 2008-2010 fokuserer på ulike segmenter av prostitusjonsmarkedet i Oslo. Et av segmentene det fokuseres på er barn og ungdom. I den delen av handlingsplanen som konsentrerer seg om barn og ungdom presenteres tre ulike tiltak. Pro Sentret har ansvaret for 2 av disse tiltakene. Tiltakene lyder:

Tiltak 9 Ungdomssatsing mot menneskehandel

Som ledd i kampanjen *Stopp menneskehandel*, har Barne- og likestillingsdepartementet, Utdanningsetaten og Pro Sentret i Oslo inngått et samarbeid om et undervisningsopplegg rettet mot 3. klassene i videregående skole. Opplegget startet i september 2007 og vil bli videreført i 2008. Hensikten er å få ungdom til å avstå fra prostitusjon og kjøp av seksuelle tjenester.

Ansvarlig: Pro Sentret

Tiltak 10 Kunnskap om arenaer der mindreårige selger og kjøper seksuelle tjenester

Det skal gjennomføres en systematisk sammenstilling av den kunnskapen vi har om de arenaene der ungdom selger og kjøper seksuelle tjenester. Hensikten er å utvikle tiltak som kan forhindre salg og kjøp. Aktuelle fagmiljøer fins blant annet i Trondheim kommune, NOVA, Røde Kors og Redd Barna.

Ansvarlig: Pro Sentret

Denne rapporten omhandler tiltak 10 i handlingsplanen.¹ Pro Sentret har benyttet seg av to metoder for å samle inn kunnskapen vi systematiserer i rapporten. Vi har gjennomgått forskningen som finnes på området. I tillegg har vi samlet informasjon fra fagmiljøer som innehar kunnskap om kjøp og salg av seksuelle tjenester blant unge.

Følgende fagmiljøer har blitt kontaktet for å samle inn kunnskap om feltet: Redd Barna, Ung Pro ved Kirkens Bymisjon i Trondheim, Røde Kors Oslo, Røde Kors Ungdom, Barnevernsvakta, Uteseksjonen i Oslo, Hvalstad asylmottak for

---

¹ Prosjektperioden for tiltak 9 er utvidet til å gjelde ut 2009. En rapport vil sendes til Byrådsavdelingen for velferd og sosiale tjenester når prosjektet er avsluttet.

mindreårige asylsøkere og tiltak som jobber oppsøkende og forebyggende blant unge i de forskjellige bydelene i Oslo. Vi har fått tilbakemeldinger fra Redd Barna, Ung Pro ved Kirkens Bymisjon i Trondheim, Røde Kors Oslo, Røde Kors Ungdom, Barnevernsvakta, Hvalstad asylmottak for mindreårige asylsøkere, Riverside ungdomshus, Barnevernsteamet i Bydel Søndre Nordstrand, Utekontakten i Bydel St. Hanshaugen, Utekontakten i Bydel Gamle Oslo, Utekontakten i Bydel Nordstrand og Bjerke Uteteam i Bydel Bjerke.

Rapporten er delt i 3 deler:

- Kunnskapen vi har om hvor ungdom selger seksuelle tjenester
Her er det to grupper ungdom det fokuseres på:
  - Norske statsborgere/hjemmehørende i Norge
  - Utenlandske statsborgere (som mindreårige asylsøkere/mindreårige ofre for menneskehandel)

- Kunnskapen vi har om hvor ungdom kjøper seksuelle tjenester

- Forslag til eventuelle tiltak i Oslo

Rapporten har fokus på kunnskapen vi har om arenaer der ungdom kjøper og selger seksuelle tjenester i Oslo, ikke på omfanget av kjøp og salg.

2. Hvor selger ungdom seksuelle tjenester?

2.1 Innledning

Pro Sentret vurdering er at det er to grupper ungdom som det bør fokuseres på i denne sammenstillingen. Disse to gruppene er:

- Norske statsborgere/hjemmehørende i Norge
- Utenlandske statsborgere

Bakgrunnen er at det per dags dato finnes noe forskning på prostitusjonserfaringene til norsk ungdom mens vi mangler dokumentasjon på forekomsten av prostitusjon blant mindreårige utenlandske statsborgere i Norge. Sammenstillingen kan derfor ta utgangspunkt i forskning når vi skal systematisere kunnskapen vi har om norsk ungdom samt kunnskap fra fagmiljøer. I forhold til de mindreårige utenlandske statsborgerne er det bare kunnskap fra fagmiljøer vi kan ta utgangspunkt i.

Ettersom kunnskapsgrunnet er forskjellig for de ulike gruppene er det hensiktsmessig å skille mellom gruppene i sammenstillingen. Vi mener dette også er en anvendelig inndeling fordi norske og utenlandske statsborgere ofte lever med svært ulike livsbetingelser i Norge. Ulikhetene kan være medvirkende til at de to gruppene vil skille seg fra hverandre i forhold til hvilke arenaer ungdommene selger seksuelle tjenester på.

2.2. Begrepet ”salg av seksuelle tjenester”

Denne sammenstillingen benytter seg av samme definisjon som Hegna og Pedersen (2002) la til grunn i sin rapport om ungdom som solgte seksuelle tjenester: *seksuelle tjenester som byttes eller selges mot varer, tjenester eller penger, og hvor den som yter den seksuelle tjenesten er under 18 år* (Hegna og Pedersen 2002:14).

2.3 Norske statsborgere/hjemmehørende i Norge

Internett

De aller fleste ungdommer i Norge benytter seg daglig av internett. Internett er en arena ungdom har god kjennskap til, og som mange bruker aktivt for å holde kontakt med hverandre og for å etablere nye bekjentskaper.

Det finnes utallige møteplasser på internett. Mange ungdommer benytter seg blant annet av MSN og Facebook for å holde kontakten med hverandre. Å delta i forskjellige "chattegrupper" på internett er også svært vanlig. En del har profiler av seg selv på ulike internettsider. I dagens samfunn er det vanlig å benytte seg av sjekkesteder på internett for å flørte, finne seg en kjæreste eller en sexpartner.

Redd Barna uttrykker bekymring for tilbudene og mulighetene ungdom møter på nettet. De tror at mange som ikke oppsøker fora på nettet for å selge seksuelle tjenester, likevel får tilbud om å selge/bytte seksuelle tjenester mot alt fra klær til penger eller kontantkort. Redd Barna understreker at en del av denne typen salg av seksuelle tjenester ikke trenger å innebære fysiske møter mellom kjøper og selger. Man kan få penger eller andre vederlag mot opplysninger om seg selv, nettsex på chat, filmer eller bilder av seg selv og sex gjennom webkameraer.

Kunnskap og erfaring tyder på at en del ungdom benytter seg av internett for å selge seksuelle tjenester og at etterspørselen på nettet er stor. Både Pedersen og Hegna (2002) og Grytbakk og Borgerstrand (2004) viser til historier hvor ungdom annonserer på nettet for salg av seksuelle tjenester. Grytbakk og Borgerstrand (2004) opprettet en internettpprofil i forbindelse med at de ville ha innsikt i hvordan kontaktetablering for kjøp og salg av sex foregikk på nett. Gjennom profilen utga de seg for å være en jente på 16 år. Profilen antydte at de ønsket kunder for salg av sex. I løpet av en uke hadde de hatt 135 besøk på profilen, første henvendelse kom et minutt etter profilen var lagt ut. Mennene som tok kontakt var mellom 17 og 57 år. Kun en oppga at han ikke ville betale for sex.

I en undersøkelse gjennomført i 2007 svarte 5 % av ungdommene som deltok i undersøkelsen at de hadde fått tilbud om penger eller gaver mot sex på internett (Suseg, Grødem, Valset og Mossige 2008).

Kontaktannonser i blader og på internet

Røde Kors Oslo tror at en del gutter og jenter kommer i kontakt med personer de kjenner gjennom kontaktannonser. Dette kan være annonser på internett, men også i blader og aviser.

Pro Sentret har ikke registrert annonser der mindreårige tilbyr seksuelle tjenester i tradisjonelle prostitusjonsformidlingsblader eller internettsider, men antar at noen av annonsørene er under 18 år. I så fall vil dette ikke oppgis i annonsen ettersom det er forbudt (Straffelovens §§ 202 og 203).

Oslo Sentrum

Både forskning (Jordheim Larsen og Pedersen 2005, Hegna og Pedersen 2002) og erfaring fra fagmiljøene bekrefter at Oslo sentrum er et område hvor det foregår kontaktetablering for salg av seksuelle tjenester. Områdene som peker seg særlig ut er områdene rundt Oslo S, Jernbanetorget, Oslo City, Byporten og den sentrumsnære delen av Grønland.

Forskningen og fagmiljøene forteller at mange ungdommer beskriver at det forekommer prostitusjon i disse områdene, men det er sjelden noen forteller at de selv har erfaring med dette. Mange jenter forteller til ungdomsarbeidere Pro Sentret har vært i kontakt med at de har mottatt "slibrige tilbud" og blikk fra eldre menn i sentrumsområdene i Oslo. Dette er også beskrevet i forskningen (Jordheim Larsen og Pedersen 2005). Røde Kors Oslo bekrefter at en del gutter har kommet i kontakt med eldre menn som de har solgt sex til i sentrumsområdene.

Jordheim Larsen og Pedersen (2005) hadde flere informanter blant jentene som fortalte at de var blitt kontaktet av kvinner i Oslo sentrum som spurte om de kunne tenke seg å selge sex fra massasjeinstituttene de drev.

En undersøkelse blant ungdom i Trondheim bekreftet at sentrumsområdene også der er en kontaktetableringsarena for ungdom som selger seksuelle tjenester (Grytbakk og Borgerstrand 2004). Flere av jentene de intervjuet fortalte at de hadde mottatt tilbud om å selge sex når de beveget seg i sentrum. Selv om Trondheim ligger langt fra Oslo, er opplysningene med på å bekrefte at sentrumsområder er kontaktarenaer for salg av seksuelle tjenester fra mindreårige.

"Menn i nabolaget"

Camilla Jordheim Larsen og Willy Pedersen beskriver i rapporten "Bytte, kjærlighet, overgrep. Seksualitet blant ungdom i randsonen" (2005) hvordan en del ungdom,

særlig gutter midt i tenårene, har erfaring med å besøke voksne, enslige menn i lokalmiljøet. Mennene i lokalmiljøene inviterte guttene hjem på ulike aktiviteter som spill og leker og ga dem gratis alkohol, røyk, narkotika, mat og noen ganger penger. Mange av guttene beskrev disse besøkene som morsomme og noe de fikk utbytte av, selv om de mistenkte mannen for egentlig å være "pedo" eller "svin" (Jordheim Larsen og Pedersen 2005:133). Guttene som forskerne intervjuet fortalte at mennene ofte hintet til at de var interessert i noe mer, som for eksempel å onanere sammen, se på pornofilm eller "leke leker i mørket". Ingen av guttene fortalte at de selv hadde hatt sex med mennene mot betaling, men at de antok at noen overnattet og fikk betaling for det. Guttene som fortalte forskerne om besøk hos denne type menn hadde mye mer ruserfaring enn gjennomsnittet av ungdommene de intervjuet.

Røde Kors Oslo forteller at de også vet at dette forekommer i Oslo, og at de har jobbet med gutter som har erfaring med å selge sex til denne typen menn. De forteller om gutter fra cirka 15 år og oppover, og at det ofte er en del av "de kule gutta" som inngår i slike relasjoner med eldre menn. Mennene beskrives som enslige, homofile menn - ofte ressursvake "tapere". Guttene som inngår i relasjoner med disse mennene vil sjelden anse seg selv som homofile eller bifile, men som gutter som søker spenning og liker å teste grenser. Disse guttene oppsøker ofte aktivt slike menn gjennom kontakt i sentrumsområder eller i nærmiljøet. Ifølge Røde Kors Oslo er det lett for guttene å komme i kontakt med mennene, særlig hvis de tør å bruke "blikket" aktivt. Røde Kors tror at en del av guttene som inngår i slike relasjoner med eldre menn er "vanlig ungdom" og understreker at dette ikke bare skjer med "problemungdom".

Rapporten "Følelser i drift. Om ungdom under 18 år som selger/bytter seksuelle tjenester" (Grytbakk og Borgstrand 2004) forteller om en leilighet i nærheten av en skole i Trondheim hvor jenter blir tilbudt alkohol mot sex, og hvor flere av jentene de intervjuet hadde hatt sex med mannen mot alkohol. I Jordheim Larsen og Pedersens undersøkelse (2005) fortalte noen av jentene om menn/eldre gutter i nabolaget som inviterte jenter hjem til seg på en rolig fest der de serverte gratis alkohol og røyk. Disse mennene var klare på at de ønsket seksuelle relasjoner med jentene, men ingen av jentene i undersøkelsen fortalte at de hadde inngått i en slik relasjon.

Kjøpesentre/nærsentre

Røde Kors Oslo forteller at de har erfaringer med at unge gutter selger seksuelle tjenester til eldre menn som de kommer i kontakt med på kjøpesentre. Dette gjelder ikke bare de sentrumsnære kjøpesentrene, men også de som befinner seg i bydelene et stykke fra sentrum. I disse tilfellene vil kontaktetablering skje på kjøpesentrene, mens salget vil skje andre steder. Ofte vil guttenes forhold til mennene arte seg som beskrevet over i avsnittet om "menn i nabolaget".

Eldre kjæresten

Både Hegna og Pedersen (2002), Jordheim Larsen og Pedersen (2005), Smette (2004) og Grytbakk og Borgerstrand (2004) beskriver kjærestereelasjoner mellom veldig unge jenter (fra 12 år og oppover) og eldre kjæresten (fra 18 år og oppover) hvor prostitusjon i noen tilfeller er en tydelig del av forholdet og i noen tilfeller er mer i gråsonen. I disse relasjonene får ofte jentene gaver som narkotika, husly, mat, klær, kontantkort, alkohol og røyk fra kjæresten som forventer sex tilbake.

Mange av Grytbakks og Borgerstrands (2004:23) informanter fortalte om forhold der jentene var forelsket i de eldre kjærestene, mens guttene brukte dem for sex og smigret dem med gaver og penger for å opprettholde forholdet. Rapporten fortalte også om forhold hvor jentene solgte sex for å tjene penger til både seg og kjæresten, og hvor kjærestene var med på å organisere prostitusjonen. Pedersen og Hegna (2002:37-38) beskriver et lignende forhold mellom en jente på 17 år hvor kjæresten hennes på 28 år foreslo at hun skulle gå inn i prostitusjon gjennom annonser på internett. Kjæresten ble med henne på reiser rundt i landet når hun skulle selge sex.

Rusmiljøer

Sammenhengen mellom rusavhengighet og prostitusjon er kjent. Blant de norske gateprostituerte i Oslo er det store flertallet rusavhengige kvinner som selger seksuelle tjenester for å finansiere rusbruket sitt. De siste årene har ikke Pro Sentret observert at mindreårige rusavhengige selger sex på "Strøket" i Oslo, men kan ikke utelukke at det forekommer. Vi tror imidlertid ikke at det er utbredt.

Når det gjelder mindreårige vet vi at det forekommer prostitusjon i rusmiljøene. Dette kan være gråsonerelasjoner som ligner på forholdene beskrevet i avsnittet om "eldre

kjærester". Utekontakten i Bydel Gamle Oslo beskriver gråsonerforholdene som jentene i rusmiljøene inngår i slik: "Vi har også jobbet med noen saker med utprega atferdsungdommer som er mye i sentrumsområdet, som ruser seg og unndrar seg omsorg. En del av disse jentene har ikke drevet direkte med prostitusjon, men vært i forskjellige forhold med eldre gutter som tilbyr dop og et sted å bo". Ung Pro i Trondheim deler disse erfaringene. Grytbakk og Borgerstrand (2004) viser også til at prostitusjon kan foregå i ungdomsmiljø preget av mye festing, alkohol og narkotika, kriminalitet og testing av grenser.

Man vet også om tilfeller der ungdommer får narkotika eller penger for å ha sex med andre i rusmiljøet, og hvor prostitusjonen er mer tydelig enn i relasjonene beskrevet i avsnittet over. Jordheim Larsen og Pedersen (2005) beskriver hvordan noen jenter i rusmiljøene beskrives som "pudderludder" og "posehorer". Dette var jenter som hadde sex med menn de kjente fra rusmiljøet for å få narkotika.

Innvandremiljøer

Kirkens Bymisjons tiltak for ungdom med prostitusjonserfaring i Trondheim, Ung Pro, forteller at utfordringene er store i forhold til noen innvandremiljøer der jenter debuterer tidlig seksuelt/blir tidlig gravide, og hvor man i noen tilfeller har sterk mistanke om at de tjener penger gjennom prostitusjon. Her nevner de det thailandske miljøet som et eksempel.

En av Utekontaktene i Oslo uttrykker også en bekymring for jenter fra thaimiljøet. I en e-post til Pro Sentret skriver de følgende: "Vi har jobbet med noen saker med jenter med Thai-opprinnelse på 13-15 år som forteller at de har veldig mange kjærester, og hvor vi i arbeidet med dem har forsøkt å få klarhet i/prøvd å bevisstgjøre dem i fht gråsoner av prostitusjonsproblematikk. Disse jentenes mødre er også prostituerte. I to av sakene har bekymringen vært så bredspektret og konkret at vi har meldt bekymring til (vår anm.) barnevernet i bydelen, i noen av sakene har vi valgt en linje med blant annet bevisstgjøring og samtaler med jentene i forhold til risiko ved å ha mange seksualpartnere".

Pro Sentret har hørt personer fra det thailandske prostitusjonsmiljøet uttrykke bekymring for døtrene til kvinner som er involvert i prostitusjon i Oslo. Bekymringer

har vært at mange av disse jentene "vanker" i miljøet og at terskelen for å gå inn i prostitusjon kan være lav for disse jentene fordi det er et miljø de kjenner godt.

Spillehaller

I rapporten "Ung Felt. Oppsøkende arbeid blant ungdom" (Misje og Matre 2001) står det at Pro Sentret gjennom sitt arbeid vet at spillehaller og spilleautomater er arenaer der mannlige kjøpere og selgere av seksuelle tjenester møtes. Pro Sentret har ikke gått oppsøkende arbeid i spillehaller siden 2001 og innehar ingen nyere kunnskap om dette fortsatt er en kontaktarena for sexsalg. Utekontaktene nevner dem heller ikke i sine tilbakemeldinger.

Svømmehaller

På 1980- og 1990- tallet var offentlige bad i Oslo kjent som en kontaktarena for salg av seksuelle tjenester fra unge gutter til voksne menn. I Hegna og Pedersens rapport "Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet. Ungdom under 18 år som selger seksuelle tjenester" (2002) viser de til en historie om en gutt som oppsøkte svømmehaller fordi han visste at det var et slikt treffsted. Den norske spillefilmen "Sønner" fra 2006 setter også fokus på denne arenaen.

Pro Sentret vet ikke om svømmehallene i Oslo per dags dato benyttes til denne typen kontaktetablering. Utekontaktene nevner dem heller ikke i sine tilbakemeldinger.

2.4 Utenlandske statsborgere

Med utenlandske statsborgere mener vi her ungdom som ikke er hjemmehørende i Norge. Dette vil i hovedsak si mindreårige asylsøkere, mindreårige ofre for menneskehandel, mindreårige "papirløse" innvandrere, besøkende på turistvisum og mindreårige som oppholder seg ulovlig i landet.

Det finnes ingen dokumentert kunnskap om denne gruppen og deres erfaringer med salg av seksuelle tjenester. Fagmiljøene vi har snakket med dette om (Redd Barna og Hvalstad asylmottak) har noen opplysninger om hvor og hvordan prostitusjon blant denne gruppen foregår, men kunnskapen er begrenset og bygger i hovedsak på antagelser. Røde Kors Oslo tror også det foregår prostitusjon blant utenlandske ungdommer, men er usikker på hvilke arenaer det forekommer på.

Tross manglende kunnskap på feltet vil vi skissere arenaene som har kommet opp i diskusjon med fagmiljøene nedenfor.

”Strøket”

Redd Barna tror at noen av kvinnene som selger sex på det tradisjonelle prostitusjonsstrøket i Oslo kan være mindreårige. Det kan være ungdom som forsvinner fra asylmottak permanent eller midlertidig. De mistenker at dette kan være personer som har vært utsatt for menneskehandel. Redd Barna kan ikke tallfeste hvor mange dette kan dreie seg om.

Pro Sentret registrerte i andre halvdel av 2008 en økning i unge utenlandske kvinner på ”strøket” i Oslo. Disse observasjonene ble gjort da vi gikk oppsøkende arbeid. I 13 tilfeller ble det ringt inn bekymringsmeldinger til Barnevernsvakta. De 13 bekymringsmeldingene gjaldt 12 jenter fra henholdsvis Polen, Nigeria og Romania. Nadheim, Kirkens Bymisjons prostitusjonstiltak i Oslo, gjorde samme observasjoner som oss da de gikk oppsøkende arbeid og sendte 5 bekymringsmeldinger på til sammen 5 kvinner med øst europeisk og afrikansk opprinnelse. Barnevernsvakta registrerte i fjor 10 henvendelser som dreide seg om mistanke om prostitusjon. Fem av henvendelse dreide seg om 5 ulike gutter, mens de resterende 5 gikk på 4 ulike jenter. Barnevernsvakta forklarer forskjellen på våre/Nadheims tall og deres, med at de kun registrerer saker de går inn i. De påpeker at de kanskje bør endre rutinen og registrere alle henvendelser som kommer inn.

Pro Sentret tror ikke forekomsten av mindreårige som selger sex på det tradisjonelle prostitusjonsstrøket i Oslo er stor, men vet av erfaring at det forekommer, og at det ofte kan være vanskelig å vurdere alderen til de unge kvinnene vi møter. Vi vet også at mange innehar falske ID-papirer. I 2009 har ”strøket” blitt kraftig redusert, og dette innebærer at det har blitt observert færre unge kvinner i gateprostitusjon. Så langt i år har verken Pro Sentret eller Nadheim sendt bekymringsmelding til Barnevernsvakta.

Oslo Sentrum

Utekontakten i Bydel Gamle Oslo forteller at de har hørt rykter om at mindreårige asylsøkere (særlig gutter) selger seksuelle tjenester i sentrumsområdene rundt

Grønland. Selv har de ikke direkte erfaring med denne gruppen og kan derfor ikke si noe mer om måten dette foregår på.

Rekruttering i sentrum

Hvalstad asylmottak tror det forekommer rekruttering til prostitusjon i Oslo sentrum. De fleste nyankomne ungdommene i mottaket oppsøker sentrum for å bli kjent i byen og skaffe seg et kontaktnettverk. Ungdommen er ofte lett gjenkjennelig fordi de har på seg de klærne man får man ankommer mottaket. Hvalstad mener dette fører med seg en økt sårbarhet ettersom folk som ønsker å komme i kontakt med ungdom de kan utnytte, vil gjenkjenne barna på grunn av klærne. Ungdommene vil gjerne bli kjent med nye mennesker, og de som kontakter dem kommer ofte fra samme land som ungdommen og/eller snakker samme språk. I noen tilfeller kan det dreie seg om folk som bare ønsker ungdommene godt. I andre tilfeller kan det dreie seg om folk som ønsker å rekruttere ungdommen inn i kriminell virksomhet og/eller prostitusjon. Hvilke arenaer den mulige prostitusjonen forekommer på er Hvalstad usikker på.

Sosiale miljøer

Som vist i avsnittet over tror Hvalstad asylmottak at noen unge asylsøkere rekrutteres inn i prostitusjon gjennom bekjentskaper de gjør seg i Oslo sentrum. Hvis dette stemmer vil det være rimelig å anta at en del av ungdommene først rekrutteres inn i prostitusjon etter de har blitt kjent i et miljø og har fått tillit til personene i miljøet. Hvalstad registrer at en del unge jenter på mottaket hyppig mottar telefonoppringninger og drar for å møte folk etter disse samtale. I noen tilfeller har de mistanke om at dette dreier seg om prostitusjon, og at noen fra miljøene ungdommene vanker i, organiserer prostitusjonen.

Internett

Som vist til i del 2.3 er internett en kontaktarena hvor norske ungdom selger seksuelle tjenester. Fagmiljøene vet lite om mindreårige utenlandske statsborgerne benytter seg av internett som kontaktarena for salg av seksuelle tjenester, men påpeker at mange av ungdommene i denne gruppen har god kjennskap og tilgang til internett. Vi kan derfor anta at noen i denne gruppen bruker internett til å selge seksuelle tjenester, men vi kan ikke si noe om omfanget.

Rekruttering gjennom andre utnyttelsesrelasjoner

Redd Barna tror at noen barn og ungdom som er utsatt for menneskehandel med andre formål enn prostitusjon (arbeid, tigging, gatemusikanter, osv.) kan bli rekruttert inn i prostitusjon når de blir eldre. Dette vil i de fleste tilfellene skje gjennom det samme nettverket/miljøet som har menneskehandlet dem i utgangspunktet.

Omfanget av dette som en rekrutteringsarena til prostitusjon kan ikke Redd Barna si noe om.

3. Hvor kjøper ungdom seksuelle tjenester?

Det finnes per dags dato lite kunnskap om ungdom som kjøper seksuelle tjenester. Forskningen har hatt hovedfokus på salg av seksuelle tjenester. Denne forskningen inneholder i varierende grad dokumentasjon om hvem ungdommene har solgt seksuelle tjenester til.

I hovedsak viser dokumentasjonen at kundene som ungdommer selger seksuelle tjenester til, er voksne menn over 18 år. En undersøkelse fra Göteborg bekrefter samme tendens (Abelsson og Hulusjö 2008). Ungdommene i denne undersøkelsen hadde solgt sex til voksne mellom 25 og 35 år. Både guttene og jentene hadde i hovedsak solgt sex til menn, men 1/3 av guttene oppga at de hadde solgt sex til kvinner.

Fagmiljøene Pro Sentret har vært i kontakt med sier de vet lite eller ingenting om hvor ungdommer kjøper seksuelle tjenester. Svaret fra Utekontakten i en Bydel Gamle Oslo gjenspeiler svarene vi fikk fra fagmiljøene: "Dette har vi ingen erfaring med - utover at det i en del (gutte-)miljøer er en utbredt holdning om at det å kjøpe sex er greit/tøft. Om dette er et uttrykk for faktiske holdninger hos alle, eller mer et uttrykk for å framstå som tøff, er vanskelig å vite".

I forskningen som finnes om menn som kjøper seksuelle tjenester finnes det noe dokumentasjon på når informantene i undersøkelsene har hatt sin første sexkjøpserfaring. Blant de som hadde slike erfaringer fra ungdomstiden kan vi få dokumentasjon på hvilke arenaer de kjøpte seksuelle tjenester på. Dette kan fortelle oss *noe* om hvor *noen* ungdommer har kjøpt seksuelle tjenester første gang. Problemet med denne kunnskapen er at disse kjøpene har skjedd for lang tid siden (ti år og lengre), at ungdommene ikke var mindreårige da de kjøpte sex første gang, og at arenaene for kontaktetablering trolig har endret seg betraktelig de siste ti årene. Vi vil likevel komme med tre eksempler på tre unge menns første sexkjøpserfaring for å illustrere hvilke arenaer det *kan* skje på. Alle eksemplene er hentet fra Kippe (2004):

Nicolay

"Nicolay var 20 år den første gangen han kjøpte sex. Vanligvis hadde han ingen problemer med å komme i kontakt med jenter på byen, men han hadde sett i pornoblader hvordan prostitusjon foregikk, og var nysgjerrig. Han kjørte rundt med bil i Oslo sentrum, men hadde ikke planlagt å kjøpe sex akkurat den kvelden. Nicolay stoppet likevel og plukket opp ei jente nede ved havna, de pratet litt og ble enige om pris og tjenester.

Han opplevde det første sexkjøpet som spennende, men forteller at han også fikk svært dårlig samvittighet overfor kvinnen han kjøpte seksuelle tjenester av. Derfor betalte han mer enn avtalt, og ga henne en pakke røyk. Jeg spør hvorfor han fikk dårlig samvittighet. Tanken på at hun skulle bruke pengene på dop plaget ham, forklarer han. Nicolay bestemte seg for ikke å gjøre det igjen. "Det ga meg kanskje ikke det jeg trodde det skulle gjøre. Jeg forventet litt mer, når man er vant til sex med følelser, vant til å gi. Når det er snakk om bare å få, blir det litt rart. Når personen ønsker hun gjorde noe helt annet..." fortsetter han. Han fortalte om sexkjøpet til en kamerat etterpå. Kameraten reagerte negativt, og lurte på hvorfor han hadde kjøpt sex" (Kippe 2004: 47).

Simen

"Simen kjøpte sex første gang da han var 18 år. Han var på guttetur til Tyskland sammen med noen kamerater, og de gikk på en bar som viste seg å være et bordell. Alle guttene hadde drukket mye alkohol, og etter hvert gikk de oppover i etasjene – hvor kvinnene holdt til. "Damene hanket oss inn – en etter en," forteller han. Alle kjøpte sex, og hele gjengen tok initiativet. De syntes det var spennende, og damene var pene å se på. Kvinnen han var hos var "usannsynlig vakker, men det var tydelig at hun hadde holdt på en stund. Tid var det eneste det gikk i," sier Simen. Situasjonen ble dermed litt stressende.

Jeg spør om guttegjengen snakket om sexkjøpene etterpå. "Kjempehumor! Alle skrøt av det på kvelden. Men etter en tid innrømmet én av guttene at det ikke hadde vært noe særlig, og da kom de andre etter. Det var stort sett bomtur for alle mann," sier han. Han planla ikke å kjøpe sex igjen før noen år senere" (Kippe 2004:48).

Nils

"Nils forteller at han var 19-20 år gammel, sent ute modningsmessig, og sjenert i forhold til jenter. Kameratene hadde seksuell erfaring, men selv hadde han noen "merkelige" opplevelser i forbindelse med å skulle debutere seksuelt. Nils sier han er svært godt utrustet, og at dette skapte frykt hos jentene han møtte. To jenter avviste ham seksuelt på grunn av størrelsen, og ville ikke en gang ta på ham. Han hadde rotet litt med noen jenter, men ikke gått lengre. Etter møtene med de to jentene som ble skremt av kjønnsorganet hans, ble han redd for at han var unormal. Han lurte på om det var ham eller de to jentene det var noe galt med, og dette var vanskelig å snakke med kompisene om.

Nils gjorde research for å finne ut av problemet, men etter hvert slo det ham at han kunne få sjekket det på andre måter. Han så tilfeldigvis bladet Kontakt i en kiosk, og ringte på måfå til en kvinne med et spennende bilde. Kvinnen var svært hyggelig, og lyttet til hva han hadde på hjertet. Samtalen endte med at hun inviterte ham hjem til seg. Hun ble imponert over hvor velutstyrt han var, og lot ham betale halve prisen av hva de hadde avtalt i telefonen. Kvinnen var ti år eldre enn ham, norsk, og med flott leilighet på Majorstua. Han beskriver det første sexkjøpet som noe veldig positivt - som ga mersmak” (Kippe 2004: 48-49).

4. Oppsummering og forslag til tiltak

4.1 Oppsummering

Rapporten gir en systematisk sammenstilling av hvilke arenaer ungdom selger seksuelle tjenester på. Sammenstillingen har tatt utgangspunktet i forskningen som finnes på feltet og hvilke erfaringer fagmiljøene som jobber med ungdom har.

Et viktig funn er at det finnes lite dokumentert kunnskap på feltet. Det finnes kun en kvantitativ undersøkelse fra Oslo (1996) og en fra Trondheim (2005). Disse undersøkelsene sier noe om omfanget av mindreåriges erfaringer med å selge seksuelle tjenester, men lite om arenaene prostitusjonen foregår på. Undersøkelsen fra Oslo er 13 år gammel og det er et sterkt behov for nyere dokumentasjon på dette området.

I forhold til mindreårige utenlandske statsborgere som oppholder seg i Norge har Pro Sentret ikke funnet noen dokumentert kunnskap om arenaer de eventuelt selger seksuelle tjenester på. Vi har heller ikke funnet noen dokumentasjon på omfanget av prostitusjonserfaring for denne gruppen. Mindreårige utenlandske statsborgere som oppholder seg i Norge er en sårbar gruppe, og det er behov for mer kunnskap om livssituasjonen deres.

Et annet viktig funn er at det er manglende kunnskap om feltet blant de som jobber med ungdom. Få av tiltakene som jobber oppsøkende/ forebyggende i sentrum og i de ulike bydelene i Oslo svarte på Pro Sentrets henvendelse. De som ga oss en tilbakemelding svarte at de visste lite og etterspurte samtidig mer kunnskap.

Denne rapporten hadde også som oppgave å gi en systematisk sammenstilling av hvilke arenaer ungdom kjøper seksuelle tjenester på. Dette er et område hvor det ikke finnes noen dokumentert kunnskap. Fagmiljøene vet heller ikke noe om dette. De erfaringene Pro Sentret har gjort seg gjennom holdningsskapende arbeid på videregående skoler siden høsten 2007 (tiltak 9 i handlingsplanen) er at det er en utbredt holdning blant ungdom som sier at sexkjøp ikke er akseptabelt. En undersøkelse fra Sverige viste at støtten til sexkjøpsloven blant menn var størst blant de unge. Blant mennene fra 18-28 år svarte 69 % at de ønsket å beholde loven, mens i de øvrige aldersgruppene ville 56-61 % beholde den (Kuosmanen 2008:363).

Dette kan være med på å bekrefte Pro Sentrets inntrykk av at det å ta avstand fra sexkjøp er en dominerende norm blant unge.

4.2 Forslag til tiltak

4.2.1 Forslag til tiltak fra fagmiljøene

Kartlegging av forekomsten av salg av sex

Det bør gjennomføres en kartlegging av forekomsten av salg av sex blant unge i Oslo.

Oppsøkende arbeid i sentrum

Tiltak som allerede arbeider med oppsøkende arbeid i sentrum og i bydelene bør styrke sitt fokus på prostitusjon blant unge.

Bedre samarbeid med barnevernsvakta

Det bør etableres et bedre og tettere samarbeid med Barnevernsvakta og tiltak som kommer i kontakt med mindreårige som selger seksuelle tjenester.

Barnevernsvakta bør også registrere alle henvendelsene de får om bekymring for prostitusjon blant mindreårige, ikke bare sakene de går inn i.

Sikkerhet på nett

Det er viktig å arbeide med internettløsninger som gjør det sikrere for barn å være på nettet. Man bør også ha fokus på å øke kompetansen om sikker nettbruk til barn og unge. Skolen bør være et sted som tar opp dette.

Behandlingstilbud til de som har vært utsatt for overgrep/solgt sex på nett

Det bør etableres gode behandlingstilbud til unge som har vært utsatt for overgrep/solgt sex på nettet.

Tilholdssteder med fokus på sikkerhet

Det bør etableres egne tilholdssteder/ boenheter for mindreårige som har vært utsatt for menneskehandel. Disse bør ha hemmelig adresse på lik linje med krisesentrene som finnes for voksne.

Klar praksis i forhold til mindreårige og rettigheter

I saker der det er mistanke om menneskehandel, og det antas at personen er mindreårig bør alle få rettighetene som følger status som mindreårig.

Fokus på andre menneskehandelarenaer enn prostitusjon

Det bør fokuseres på arbeid med barn og unge som er utsatt for menneskehandel til andre formål enn prostitusjon. Disse barna er også sårbare for å rekrutteres inn i prostitusjon ved et senere tidspunkt.

Mer kunnskap om prostitusjon på internett

Det er behov for mer kunnskap om ungdom og forekomsten av prostitusjon på internett.

Kompetanseheving i relevante etater

Det er behov for kompetanseheving i relevante hjelpeinstanser i Oslo kommune. Aktuelle instanser er helsestasjoner for unge, Rusmideletaten, Utekontakter i de ulike bydelene, Uteseksjonen, Barne- og familieetaten og barnevernet i bydelene.

Ung Pros forslag til tiltak fra tidligere rapport

Grytbakk og Borgerstrand (2004) skisserte i sin rapport forslag til tiltak i Trondheim. Tiltakene de foreslår er økt kunnskap om ungdomsprostituasjon gjennom utvikling av en kompetansepakke for Trondheim, undervisning for relevante etater og etablering av et ressursteam som skal sikre et varig fokus på ungdom og prostituasjon. De ønsker også økt fokus på prostituasjon i barnevernet, oppsøkende arbeid i byen og mer kunnskap om prostituasjon på internett. Oslo kommune bør vurdere disse tiltakene.

4.2.2 Forslag til tiltak fra Pro Sentret

Prosjekt med fokus på det thailandske miljøet

Sammenstillingen har vist at flere melder bekymring for de unge jentene som har nær kontakt med det thailandske prostitusjonsmiljøet. Et prosjekt som har fokus på å forebygge rekruttering blant de unge i dette miljøet bør etableres.

Pro Sentret jobber allerede med et prosjekt som retter seg mot de voksne thailandske kvinnene. Det kunne vært aktuelt å kombinere dette prosjektet med et tiltak som har fokus på forebygging blant de unge.

Kompetanseheving i relevante etater

Det er behov for kompetanseheving i relevante hjelpetiltak i Oslo kommune. Aktuelle instanser kan være helsestasjoner for unge, Rusmiddletaten, Utekontakter i de ulike bydelene, Uteseksjonen, Barne- og familieetaten og barnevernet i bydelene.

Tiltak 11 i Oslo kommunes handlingsplan sier at bydelenes oppveksttjenester skal ha kunnskap om risikofaktorer knyttet til ungdomsprostitusjon og seksuelle utnyttning. Bydelene har selv ansvaret for dette. Denne sammenstillingen har vist at det er manglende kunnskap om feltet i de ulike fagmiljøene i bydelene i Oslo. Pro Sentret mener derfor at det er nødvendig at et tiltak som har erfaring og kunnskap om prostitusjon står for opplæringen/kompetansehevingen i de ulike bydelene. Pro Sentret er et tiltak som kan gjennomføre slik undervisning.

Oppsøkende arbeid blant unge med fokus på prostitusjon

Tiltak som allerede arbeider med oppsøkende arbeid i sentrum og i bydelene bør styrke sitt fokus på prostitusjon blant unge.

Kartlegging på internett

Det er behov for en kartlegging av ungdom og forekomsten av prostitusjon på internett. Prostitusjonsgruppen i Göteborg gjennomførte en slik undersøkelse i 2007. Pro Sentret har erfaring og kompetanse til å gjennomføre en slik undersøkelse i Oslo.

Kartlegging av kunnskap om prostitusjon blant de som jobber med mindreårige utenlandske statsborgere

Det er behov for mer kunnskap om prostitusjon blant mindreårige utenlandske statsborgere. En kartlegging av kunnskapen om feltet blant hjelpetiltak/ungdomstiltak som jobber med denne gruppen bør gjennomføres. Det bør også vurderes om det kan gjennomføres en kartlegging av levekårene til mindreårige asylsøkere som oppholder seg i Norge. En slik undersøkelse burde inneholde spørsmål om prostitusjonserfaring.

En kartlegging av kunnskapen om mindreårige utenlandske statsborgere og prostitusjon blant hjelpeapparatet kunne gjennomføres av frivillige og kommunale tiltak som jobber med mindreårige og migrasjon, i samarbeid med Pro Sentret.

En ny "Ung i Oslo" undersøkelse

Det er 13 år siden "Ung i Oslo" undersøkelsen ble gjennomført, og det er et sterkt behov for ny kunnskap på området. En slik undersøkelse bør ikke bare spørre ungdom om erfaringen de har med salg av seksuelle tjenester, men også om hvilke arenaer de har solgt sex på og om de har erfaring med å kjøpe sex.

Gjennomføringen av en slik undersøkelse bør ligge til en forskningsinstitusjon som NOVA.

Videreføring av tiltak 9: Ungdomssatsingen mot menneskehandel

Pro Sentret har siden høsten 2007 jobbet med tiltak 9 i Oslo kommunes handlingsplan mot prostitusjon (dette er i utgangspunktet knyttet til tiltak 3 i regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2006-2009, "Stopp menneskehandel"). Fra prosjektstart i september 2007 til slutten av mai 2009 har rundt 50 klasser i Oslo, Tromsø, Bergen og Stavanger fått undervisning i forbindelse med prosjektet. Undervisningsopplegget har fått gode evalueringer både fra lærere og elever. Pro Sentret tror undervisningen er viktig i arbeidet med å forebygge kjøp av seksuelle tjenester og ønsker å videreføre prosjektet i 2010 også.

Kilder

- Abelsson, Jonna og Anna Hulusjö (2008): *I sexualitetens gränstrakter – en studie av ungdomar i Göteborg med omnejd som säljer og byter sexuella tjänster*. Göteborg: Göteborg Stad, Socisl rusursförvaltning
- Grytbakk, Anne og Jannicke H. Borgerstrand (2004): *Følelser i drift. Om ungdom under 18 år som selger/bytter seksuelle tjenester i Trondheim*. Trondheim: Barnevernets utviklingscenter i Midt-Norge
- Hegna, Kristinn og Willy Pedersen (2002): *Sex for overlevelse eller skyggebilder av kjærlighet. Ungdom under 18 år som selger seksuelle tjenester*. Oslo: NOVA rapport 5/02
- Jordheim Larsen, Camilla og Willy Pedersen (2005): *Bytte, kjærlighet, overgrep. Seksualitet blant ungdom i randsonen*. Oslo: NOVA rapport 10/05
- Justis- og politidepartementet (2006): *Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (2006-2009): Stopp menneskehandelen*. Oslo: Justis- og politidepartementet
- Kippe, Elin (2004): *Kjøper "ekte mannfolk" sex? En studie av 20 menn som kjøper seksuelle tjenester*. Oslo: Helse- og rehabilitering
- Kuosmanen, Jari (2008): "Tio år lagen. Om förhållnings-sätt till och erfarenheter av prostitution i Sverige". I Charlotta Holmström og May-Len Skilbrei (red.): *Prostitution i Norden. Forskningsrapport*. København: Nordsika ministerrådet
- Oslo Kommune, Byråd for velferd og sosialetjenester (2008): *Handlingsplan mot prostitusjon 2008-2010*. Oslo: Oslo Kommune
- Smette, Ingrid (2004): *Ansvar i grenseland. 16-åringers forståelse av seksuell utnytting*. Oslo: NOVA rapport 13/04

Suseg, Helle, Anne Skevik Grødem, Kirsti Valset og Svein Mossige (2008): *Seksuelle krenkelser på nettet – hvor stort er problemet?* NOVA rapport 16/08

Pro Sentret er:

et riksdekkende kompetansesenter for prostitusjon. Vi er også Oslo kommunes hjelpetiltak for kvinner og menn med prostitusjonserfaring. Vi er finansiert ved statlige og kommunale midler. Vi har 16 stillinger og flere frivillige medarbeidere. Vi har til en hver tid også prosjekter med midlertidig engasjerte ansatte.

SOM KOMPETANSESENTER SKAL VI HA LANDSDEKKENDE VEILEDNINGS- OG KUNNSKAPSFORMIDLINGSOPPGAVER OM:

- kvinnelig og mannlig prostitusjon og barneprostitusjon
- årsaker og skadevirkninger til prostitusjon
- gode metoder i sosialt arbeid med personer som prostituerer seg

Vi skal tenke forebygging og ha et likestillingsperspektiv, samt holde oss ajour med utviklingen i Norge og internasjonalt.

- Vi skal yte veiledning på forespørsel fra ansatte i hjelpeapparatet
- svare på henvendelser fraprostituerte over hele landet
- bistå universiteter, høyskoler og grunnutdanninger med materiell og undervisning og initiere forskning
- ta imot studenter og hospitanter
- utarbeide dokumentasjon og bibliotek
- drive informasjons- og holdningsarbeid.

SOSIALT HJELPETILTAK:

ARBEID MED ENKELTPERSONER: Et individuelt rettet arbeid står sentralt i vårt tilbud. Utgangspunktet er den enkelte brukers ønske om råd og veiledning, det være seg om økonomiske, juridiske eller sosiale og helsemessige spørsmål. Vi tilbyr også hjelp til endring og personlig vekst. Vi har taushetsplikt.

VARMESTUE: Varmestua er et lavterskeltilbud basert på omsorg og motivasjon. Vi ønsker brukernes medvirkning i driften. Vi initierer miljøtiltak og har fokus på bedret helse. Her har vi skadereduserende profil som utgangspunkt for rehabilitering.

OPPSØKENDE ARBEID I PROSTITUSJONSMILJØENE: Hovedmål er helseopplysning og forebygging på gata og innendørs. Et særlig fokus på unge i prostitusjonen er viktig.

HELSETILBUD: Hovedfokus er seksuell og reproduktiv helse, samt rusrelatert helsearbeid og smitteforebygging. Tilbudet er gratis.

ARBEIDSMARKEDSTILTAK: Kvalifiserende kurs og individuell oppfølging tilpasset enkeltpersoner eller grupper. Vi har fokus på ressurser og muligheter.

Pro Sentret tror at:

Alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og samvittighet og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd. (fra menneskerettighetserklæringen)

Pro Sentret ønsker å bygge sitt arbeid på det beste i vårt samfunns humanistiske tradisjon. Prostitusjon er ikke en egenskap ved mennesker, men en handling. Vi ønsker å se enkeltmennesket i et helhetlig perspektiv. Samfunnet trenger å vise solidaritet med kvinner og menn som selger sex. Vi må se dem som subjekter i egne liv og ha respekt for deres valg. Vi ønsker å bryte ned myter og fordommer med innsikt og viten og vil arbeide for at samfunnet ikke brennmerker de som deltar i prostitusjonen. Prostitusjon foreligger når minst to parter kjøper, respektivt selger seksuelle tjenester. Samfunnet bør ha en betydelig forebyggende innsats mot prostitusjon og et godt sosialt tilbud til de som vil ut av det. Arbeidet må være basert på en ikke - fordømmende holdning.

Tollbugaten 24 / N-0157 Oslo / Norway
Tlf. +47 23 10 02 00 / Telefaks: +47 22 41 05 44 / E-mail:

prosentret@sby.oslo.kommune.no

www.prosentret.no